

Raad voor Rechtsbijstand

Vestiging 's-Hertogenbosch

Bezoekadres • Magistratenlaan 166 • 2^e verdieping • 's-Hertogenbosch

Postadres • Postbus 70503 • 5201 CD 's-Hertogenbosch

Tel. +31 (0)88 - 787 10 00

www.rvr.org

Ministerie van Justitie en Veiligheid
Directie Wetgeving en Juridische Zaken
T.a.v.
Postbus 20301
2500 EH DEN HAAG
Per e-mail:

Datum: 13 september 2022
Onderwerp: Reactie RvR Wetsvoorstel Wet Drempelverlaging omgang grootouders

Behandeld door:
Telefoonnummer:
E-mail:

Geachte

Op 1 juli j.l. heeft u de Raad voor Rechtsbijstand het conceptwetsvoorstel voor de wet drempelverlaging omgang grootouders gestuurd en verzocht om uiterlijk 1 september a.s. zowel schriftelijk als elektronisch te reageren.

Bijgaand ontvangt u de schriftelijke reactie van de Raad op het wetsvoorstel.

Het wetsvoorstel

Grootouders kunnen op dit moment alleen bij de rechter om omgang met hun kleinkinderen verzoeken als ze kunnen aantonen dat er sprake is van een 'nauwe persoonlijke betrekking' en er sprake is van meer dan gebruikelijk contact tussen grootouders en kleinkind. Dit is in de praktijk vaak moeilijk aan te tonen. Met het wetsvoorstel wordt in artikel 377a, eerste lid, van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek een bewijsvermoeden van de aanwezigheid van een nauwe persoonlijke betrekking tussen de grootouder en diens kleinkind opgenomen. Het wetsvoorstel zorgt er daarmee voor dat grootouders na scheiding van de ouders van de kleinkinderen recht hebben op omgang met de kleinkinderen als ze daarmee een normale grootouder-kleinkind relatie hebben. Een grootouder hoeft dan niet meer vooraf aan te tonen dat sprake is van een nauwe persoonlijke betrekking vóórdat het verzoek ontvankelijk kan worden verklaard. Het wetsvoorstel verlaagt dus de drempel voor grootouders om een verzoek tot omgang met kleinkinderen.

Aantallen verzoeken omgangsregeling door grootouders en aantallen toevoegingen op dit terrein

In de Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel is aangegeven dat nu jaarlijks circa 600 verzoeken tot omgang door grootouders wordt ingediend en dat de stijging in het aantal verzoeken als gevolg van de drempelverlaging 50% van dit aantal zal zijn, dus 300 per jaar.

Raad voor Rechtsbijstand

Verwacht wordt dat dit aantal in de jaren daarna geleidelijk zal afvlakken naar 200 extra in het tweede jaar en 150 extra vanaf het derde jaar.

Tabel 1. Afgegeven toevoegingen in 2020 inzake omgangsregeling uitgesplitst naar leeftijdscategorie

Leeftijd verzoeker	Aantal	percentage
Jonger dan 15	34	0,3%
15 tot 25	574	4,8%
25 tot 35	4640	38,7%
35 tot 45	4808	40,1%
45 tot 55	1638	13,7%
55 tot 65	252	2,1%
65 en ouder	52	0,4%

De Raad houdt enkel een afzonderlijke registratie bij van toevoegingen inzake omgangsregeling in het algemeen en niet specifiek van toevoegingen inzake verzoeken van omgangsregeling door grootouders. Aan de hand van de geboortedatum van de aanvrager van de toevoeging kan wel enig inzicht gegeven worden in hoeveel toevoegingen grofweg op dit terrein worden afgegeven. In bovenstaande tabel is in staffels de leeftijd van de aanvrager aangegeven. Voor de staffel 65 en ouder zullen vrijwel alle verzoeken betrekking hebben op grootouders. Voor de staffel 55-65 zal de meerderheid van de verzoeken (circa 80%) daar betrekking op hebben. Voor de staffel 45-55 zal naar verwachting slechts 5% betrekking hebben op grootouders. De Raad komt dan uit op grofweg tussen de 200-400 toevoegingen voor verzoeken inzake een omgangsregeling door grootouders per jaar. Voor een toevoeging inzake een omgangsregeling wordt een forfaitaire vergoeding van 12 punten toegekend. Ieder punt staat voor een tijdsbesteding van 1 uur. Een punt bedraagt € 119,40 exc. btw.

Effecten van het wetsvoorstel op de gesubsidieerde rechtsbijstand

De Raad kan –uitgaande van bovenstaande cijfers- de schatting in de Memorie van Toelichting van 600 verzoeken jaarlijks in totaal (inclusief cliënten die op betalende basis procederen) wel volgen. Ook de toename van 50% aan verzoeken in het eerste jaar (300 verzoeken) en 200 en 150 verzoeken in het tweede en derde jaar als gevolg van de drempelverlaging klinkt aannemelijk. De Raad zal deze cijfers gebruiken om een schatting te maken van het aantal Wrb gerechtigden, het extra aantal toevoegingen en de kosten voor rechtsbijstand.

In een verzoekschriftprocedure inzake een omgangsregeling door grootouders kan echter ook verweer worden gevoerd. In de regel zullen dat in de meeste gevallen de ouder of ouders/wettelijk vertegenwoordigers zijn. Die ouders kunnen voor het verweer in de procedure ook een toevoeging aanvragen. De Raad verwacht dat dit ook vaak zal gebeuren nu het indienen van een verzoekschrift bij de rechtbank op zichzelf een vergaande stap is (zo zal vaak bijvoorbeeld al eerst een mediationtraject hebben plaatsgevonden).

Het is verder mogelijk dat beide ouders geen gezamenlijke huishouding meer voeren, door beide ouders verweer wordt gevoerd en er dus twee toevoegingen voor beide ouders

Raad voor Rechtsbijstand

worden aangevraagd. Het is uit het systeem van de Raad niet te achterhalen hoeveel toevoegingen worden aangevraagd voor verweer door de ouders.

In 2020 lag het bereik van de Wrb naar schatting op 36,3% van de Nederlandse bevolking. Te verwachten valt dat het bereik van de Wrb binnen de groep grootouders die een verzoek indienen lager zal zijn, onder meer in verband met opgebouwd vermogen. De Raad schat dit percentage grofweg in op 20%. Een exact percentage is op dit punt moeilijk te geven.

20% van 300 resp. 200 en 150 verzoeken betreft 60 toevoegingen aan grootouders voor het voeren van een verzoekschriftprocedure in het eerste jaar, 40 in het tweede jaar en 30 in het derde jaar en daarna extra.

Zoals hierboven is aangegeven, kunnen de ouder of ouders/wettelijk vertegenwoordigers ook verweer voeren en kunnen zij hiervoor een toevoeging aanvragen. Dat zal enerzijds niet altijd (maar wel vaak) gebeuren, anderzijds zullen in sommige gevallen 2 toevoegingen worden aangevraagd, omdat de ouders uit elkaar zijn, geen gezamenlijke huishouding meer voeren en beiden verweer voeren.

Te verwachten valt dat het percentage Wrb gerechtigden bij verweer voerende ouders gelijk is aan het Wrb gemiddelde (36,3%). Als we verder uitgaan van gemiddeld één toevoeging voor verweer per verzoekschriftprocedure dan komen we op de volgende aantallen toevoegingen voor verweer van ouder(s)/wettelijk vertegenwoordigers in een verzoekschriftprocedure inzake een omgangsregeling door grootouders in jaar 1, 2 en 3. 36,3% van 300 resp. 200 en 150 verzoeken betreft (afgerond op tientallen) 110 extra toevoegingen in het eerste jaar, 70 in het tweede jaar en 50 in het derde jaar en verder.

In totaal betreft het dan $110+60=170$ extra toevoegingen in het eerste jaar, $70+40=110$ extra toevoegingen in het tweede jaar en 80 in het derde jaar en verder. De Raad schat de meerkosten voor rechtsbijstand in op € 272.000 in het eerste jaar, € 176.000 in het tweede jaar en € 128.000 in het derde jaar en de jaren daarna. Voor de berekening van deze kosten verwijst ik u naar de tabel hieronder.

Tabel 2. Geschatte meerkosten rechtsbijstand inzake verzoeken omgangsregeling door grootouders en verweer in deze verzoeken door ouder(s)/wettelijk vertegenwoordiger(s)

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3 en daarna
toevoegingen	170	110	80
puntental per toevoeging	12	12	12
basisbedrag in euro's	€ 119,40	€ 119,40	€ 119,40
adm. kostenvergoeding	€ 21,41	€ 21,41	€ 21,41
gemiddelde eigen bijdrage	€ 214,00	€ 214,00	€ 214,00
uitvoeringskosten per toev	€ 43,50	€ 43,50	€ 43,50
btw	21%	21%	21%
Berekening kosten			

Raad voor Rechtsbijstand

toev x punt x basisbedrag	€ 244.000	€ 158.000	€ 115.000
toev x kostenvergoeding	€ 4.000	€ 3.000	€ 2.000
btw	€ 53.000	€ 34.000	€ 25.000
tussentotaal	€ 301.000	€ 195.000	€ 142.000
toev x eigenbijdrage	€ 37.000	€ 24.000	€ 18.000
tussentotaal	€ 264.000	€ 171.000	€ 124.000
toev x uitvoeringskosten	€ 8.000	€ 5.000	€ 4.000
totaal	€ 272.000	€ 176.000	€ 128.000

Ten tijde van het geven van deze reactie waren cijfers van de Raad voor de Rechtspraak omtrent aantallen extra procedures nog niet beschikbaar. Zodra deze cijfers er zijn, kan de Raad desgewenst aan de hand daarvan een nieuwe berekening maken van de te verwachten kosten voor rechtsbijstand.

Hoogachtend,

Algemeen directeur/ Bestuurder
Raad voor Rechtsbijstand